

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 1Cdo/31/2020                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 5811204514                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 23.02.2022                     |
| Meno a priezvisko:         | Mgr. Peter Melicher            |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2022:5811204514.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Petra Melichera a členov senátu JUDr. Martina Vladíka a JUDr. Eriky Šobichovej, v spore žalobkyne: H. Y., narodená XX. E. XXXX, bývajúca v K., R. XXX/X, právne zastúpená: Consilior Iuris s.r.o., so sídlom v Bratislave, Radlinského 51, IČO: 47 231 157, proti žalovanému v 1/ rade: H. V., narodený X. E. XXXX, bývajúci v L., F. X. XXXX/XXA, žalovanej v 2/ rade: H. V., narodená X. C. XXXX, bývajúca v K., K. XXX/XX, žalovanému v 3/ rade: Y. S., narodený X. H. XXXX, bývajúci v K., P. XXX/XXX, právne zastúpený: Mgr. Igor Palider, advokát, so sídlom v Zubrohlave, Klinec II 215/29, o nahradenie prejavu vôle, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 9 C 225/2011, konajúc o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. mája 2019 č. k. 9 Co 306/2018-494, takto

### rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 30. mája 2019 č. k. 9 Co 306/2018-494 z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

### Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom z 30. mája 2019 č. k. 9 Co 306/2018-494 Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) zmenil rozsudok Okresného súdu Námestovo (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 01. augusta 2018 č. k. 9 C 225/2011-423 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“) tak, že žalobu žalobkyne v celom rozsahu zamietol. Žalovaným priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov celého konania v plnom rozsahu.

2. Odvolací súd v napadnutom rozsudku uviedol, že v poradí prvým rozsudkom z 20. februára 2014 č. k. 9 C 225/2011-155 súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobkyne z dôvodu, že predkupné právo podľa ustanovenia § 140 OZ predmetným spoluvlastníckym podielom žalovaných by ako ich spoluvlastníčka mala len v prípade ich prevodov formou predaja a nie zámeny ako v tomto spore. Krajský súd uznesením z 11. novembra 2014 č. k. 9 Co 815/2014-184 rozsudok súdu prvej inštancie podľa ustanovenia § 221 ods. 1 písm. h) OSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, keďže z dikcie ustanovenia § 140 OZ, ako aj rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej, či Českej republiky, na ktoré súd prvej inštancie poukazoval, jednoznačne vyplýva, že pod prevodom spoluvlastníckeho podielu treba rozumieť akúkoľvek formu jeho scudzenia, t. j. aj zámenu, pri ktorej zmluvná voľnosť prevádzajúceho

spoluvlastníka je obmedzená v prospech ostatných spoluvlastníkov, ktorým je povinný svoj podiel ako prvým ponúknuť na predaj. Keďže súd prvej inštancie z uvedeného pri svojom rozhodovaní nevychádzal, nemohol vec správne právne posúdiť za použitia správneho ustanovenia právneho predpisu a zistiť dôsledne skutkový stav, preto mu odvolací súd uložil v priebehu ďalšieho konania vykonať dokazovanie v uvedenom smere a vo veci opätovne rozhodnúť.

3. Odvolací súd ďalej uviedol, že preskúmaním napadnutého rozsudku (v poradí druhého), ako aj prislúchajúceho spisového materiálu zistil, že súd prvej inštancie vo veci samej vykonal potrebné dokazovanie a na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, kedy dokazovanie na odvolacom súde netreba opakovať, ani dopĺňať, avšak vec nesprávne právne posúdil, keďže sa náležite nevysporiadal s relevantnými právnymi námietkami žalovaných. Všeobecná úprava predkupného práva, t. j. ustanovenie § 602 a nasl. OZ sa použije nielen v prípadoch zmluvného predkupného práva, ale podporne všade tam, kde zákonom stanovené predkupné právo neobsahuje špecifickú úpravu, t. j. i v prípade zákonného predkupného práva podielových spoluvlastníkov podľa ustanovenia § 140 OZ. Predkupné právo podielových spoluvlastníkov je založené priamo zákonom a ako také má vecnú povahu. Predkupné právo, ktoré má vecno-právnu povahu, pôsobí i voči tretím osobám. Ak povinná osoba (podielový spoluvlastník) vec scudzí bez toho, že by ju ponúkol oprávnenému (ďalšiemu podielovému spoluvlastníkovi), nemá to za následok absolútnu neplatnosť zmluvy, na ktorej základe nadobúdateľ vec získal, ale oprávnený má možnosť sa dovolať relatívnej neplatnosti tejto zmluvy (§ 40a OZ) alebo sa domáhať na nadobúdateľovi (novom podielovom spoluvlastníkovi), aby mu vec ponúkol na predaj podľa ustanovenia § 603 ods. 3 OZ. Odvolací súd zdôraznil, že v prípade účinného dovolania sa relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode spoluvlastníckeho podielu nemôže sa oprávnený spoluvlastník úspešne domáhať, aby mu nadobúdateľ vec ponúkol na predaj, pretože ju (nadobúdateľ) platne nenadobudol, keďže zmluva sa od začiatku zrušuje a vlastníctvo nadobúda pôvodný spoluvlastník. Na základe výzvy oprávneného vzniká nadobúdateľovi právna povinnosť ponúknuť oprávnenému vec na predaj za podmienok, za ktorých mu mala vec pôvodne ponúknuť povinná osoba (§ 605, § 606 OZ). Ak si nesplní nadobúdateľ túto povinnosť, môže sa oprávnený domáhať na súde, aby jeho prejav vôle v tomto smere bol nahradený súdnym rozhodnutím vydaným podľa ustanovenia § 229 CSP (predtým § 161 ods. 3 OSP). Pre posúdenie odôvodnenosti žaloby je preto rozhodujúce iba zistenie, či zmluvou o zámene spoluvlastníckych podielov uzavretou medzi žalovanými došlo k porušeniu predkupného práva žalobkyne alebo nie a či nastala situácia, kedy pripadá do úvahy postup podľa ustanovenia § 229 CSP, kedy otázku relatívnej neplatnosti predmetnej zmluvy je potrebné posudzovať len ako otázku predbežnú, čo vyplýva aj z rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorého súd prvej inštancie vychádzal, avšak nesprávne ho interpretoval, ako aj z rozhodnutí najvyššieho súdu, na ktoré poukazovali žalovaní. Z obsahu spisu jednoznačne vyplýva, že žalobkyňa sa žalobou doručenou súdu 15. augusta 2011, žalovaným 1/, 2/ 26. septembra 2011 a žalovanému 3/ cestou zamestnávateľa (č. l. 20, 21 spisu) 21. októbra 2011 domáhala určenia neplatnosti zámennej zmluvy a až následne listami (z 26. septembra 2011 a 09. septembra 2011) doručenými žalovaným 1/, 2/ 04. októbra 2011 (doručenka č. l. 58 spisu) a žalovanému 3/ preukázateľne cestou právneho zástupcu 18. septembra 2013 (doručenka č. l. 71 rub spisu, keďže podací lístok z č. l. 52 spisu mu doručenie nepreukazuje) vyzvala žalovaných 1/, 2/ a žalovaného 3/ na uzatvorenie kúpnej zmluvy, v dôsledku čoho došlo z jej strany 23. mája 2012 aj k zmene žalobného návrhu na nahradenie prejavu vôle žalovaných a následne 27. apríla 2015 na nahradenie prejavu vôle alternatívne určenie relatívnej neplatnosti zámennej zmluvy. Z uvedeného vyplýva, že žalobkyňa sa domohla najskôr relatívnej neplatnosti zámennej zmluvy, a preto sa nemohla následne domáhať nahradenia prejavu vôle žalovaných, keď ako správne skonštatoval súd prvej inštancie, po prvej zmene návrhu došlo k uplatneniu relatívnej neplatnosti až zmenou žaloby z 27. apríla 2015, t. j. po uplynutí zákonom stanovenej trojročnej premlčacej doby (§ 100 ods. 2, § 101 OZ), a preto aj vzhľadom na žalovanými vznesenú námietku premlčania (§ 101 ods. 1 OZ) odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu žalobkyne zamietol.

4. Odvolací súd neprihliadol na námietky žalobkyne, že žalovaní neuplatnili svoju obranu, že v prípade dovolania sa relatívnej neplatnosti zámennej zmluvy sa nemôže domáhať následne nahradenia prejavu ich vôle na uzavretie kúpnej zmluvy, včas (§ 153, § 154 CSP), keďže sa nejedná o skutkové tvrdenia (§ 149 CSP), ale o ich právne posúdenie veci, ktoré možno urobiť kedykoľvek a súd ním nie je ani viazaný a

ktoré navyše žalovaný 3/ cestou svojho právneho zástupcu pri nerozlučnom nútenom spoločenstve za žalovaných uviedol pred vyhlásením dokazovania za skončené. O nároku na náhradu trov celého konania rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 2 CSP v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 CSP a žalovaným vo veci v celom rozsahu úspešným priznal nárok na ich náhradu v plnom rozsahu, keďže na dôvodoch, ktorých žalobkyňa videla dôvody osobitného zreteľa pre aplikáciu ustanovenie § 257 CSP, svoje rozhodnutie nezaložil.

5. Proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. mája 2019 č. k. 9 Co 306/2018-494 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) podala riadne a včas žalobkyňa dovolanie, v ktorom žiadala, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolačný súd“) napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie alternatívne, aby napadnutý rozsudok zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí. Zároveň navrhla, aby jej dovolací súd priznal náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Žalobkyňa podané dovolanie odôvodnila tým, že odvolací súd jej svojim nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces (ustanovenie § 420 písm. f) CSP) a tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) CSP).

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (ustanovenie § 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (ustanovenie § 427 ods. 1 CSP) žalobkyňa zastúpená v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (ustanovenie § 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (ustanovenie § 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (ustanovenie § 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa ustanovenia § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné a napadnutý rozsudok je potrebné zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

7. Dovolačný súd sa v prvom rade musí vysporiadať s námietkou žalobkyne, ktorá spočíva v procesnej vade namietanej v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, ktorú vzniesla žalobkyňa v podanom dovolaní a ktorou namieta skutočnosť, že odvolací súd vykonal dokazovanie, v rámci ktorého zistil, kedy bola žaloba doručená žalovaným v 1/ až 3/ rade, ktoré nebolo vykonané pred súdom prvej inštancie a zo strany odvolacieho súdu nebol dodržaný postup podľa ustanovenia § 385 ods. 1 CSP, keď nebolo na prejednanie odvolania nariadené pojednávanie, na ktorom sa malo vykonať dokazovanie, na základe ktorého si odvolací súd ustálil skutkový stav, ktorým sa súd prvej inštancie vôbec nezaoberal, či a kedy boli jednotlivé prejavy vôle doručené žalovaným v 1/ až 3/ rade.

8. Dovolačný súd v tejto súvislosti poukazuje na § 385 ods. 1 CSP, podľa ktorého na prejednanie odvolania odvolací súd nariadi pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

9. K otázke viazanosti odvolacieho súdu skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie existuje aj ustálená judikatúra, v zmysle ktorej:

I. Predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom (viď napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 7. septembra 2010, sp. zn. 5 Cdo 131/2009).

II. Odvolací súd musí zopakovať dôkazy vykonané súdom prvej inštancie, ak vykonané dôkazy mali byť podľa názoru druhoinštančného súdu hodnotené odlišne, ako sa stalo v konaní pred súdom prvej inštancie (viď napr. nález Ústavného súdu SR z 9. septembra 2014, sp. zn. II. ÚS 506/2013).

III. Odvolací súd nemôže prehodnotením dokazovania, ktoré vykonal súd prvej inštancie, odlišne posúdiť skutkový stav prejednávanej veci. Táto zásada vyplýva z princípu neúplnej apelácie. Výnimku z tejto zásady predstavuje prípad, v ktorom odvolací súd dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje. Urobí tak v prípade, ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. Ak sa má vykonať pred odvolacím súdom dokazovanie, je

potrebné nariadiť pojednávanie. Touto úpravou sa sleduje dôsledné rešpektovanie procesných práv strán sporu. Z hľadiska skutkového stavu možno uviesť, že pokiaľ odvolací súd vychádza z iných skutkových záverov ako súd prvej inštancie, musí jeho rozhodnutiu predchádzať pojednávanie, na ktorom sa zopakujú dôkazy alebo sa dokazovanie doplní vykonaním ďalších dôkazov (viď aj uznesenie Najvyššieho súdu SR z 20. júna 2018, sp. zn. 2 Obdo 33/2017).

10. V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania, keď vo veci vyhlásil 30. mája 2019 verejne rozsudok, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie. Odvolací súd tak vo veci nezopakoval ani nedoplnil dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie, preto bol odvolací súd pri prejednaní odvolania viazaný skutkovým stavom, tak ako ho na základe vykonaného dokazovania ustálil súd prvej inštancie. Odvolací súd však svoje rozhodnutie založil na skutkových okolnostiach (kedy bola doručená žaloba žalovaným v 1/ až 3/ rade) a to bez zopakovania alebo doplnenia dokazovania a vychádzal tak pri právnom posúdení veci zo skutkových záverov odlišných od skutkových záverov prijatých súdom prvej inštancie. Odvolací súd svojím procesným postupom odporujúcim zákonnej úprave (§ 383 CSP) bez toho, aby za účelom zopakovania alebo doplnenia dokazovania (§ 384 ods. 1 CSP) nariadil odvolacie pojednávanie (§ 385 ods. 1 CSP vyhodnotil nové dôkazy. Týmto nesprávnym procesným postupom, okrem iného odporujúcim zásade priamosti a ústnosti súdneho konania, odvolací súd znemožnil žalobkyni realizáciu jej patriacich procesných práv, pričom miera tohto zásahu do procesných práv žalobkyne mala za následok porušenie práva na spravodlivý proces. Dovolací súd preto dospel k záveru, že žalobkyňa dôvodne namietala, že v konaní pred odvolacím súdom došlo k vade zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f) CSP.

11. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné rozsudok Krajského súdu v Žiline z 30. mája 2019 č. k. 9 Co 306/2018-494 zrušiť a vrátiť mu vec na ďalšie konanie (ustanovenie § 449 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 450 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (ustanovenie § 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (ustanovenie § 453 ods. 3 CSP).

12. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd v pomere hlasov 3 : 0.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.